

GLAZBENI INSTRUMENTI IZ FUNDUSA MUZEJA GRADA ILOKA

VILENA VRBANIĆ □ Knjižnica Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu

Uvod. U vrijeme kada su se rabili, glazbeni instrumenti koji se danas čuvaju u muzejima bili su među glavnim preduvjetima muziciranja. Sa stajališta muzikologije, mogu se smatrati jednim od ključnih primarnih izvora u proučavanju glazbene kulture određenog područja.

Nažalost, stjecajem povijesnih okolnosti – dvaju svjetskih ratova i Domovinskog rata, te stanovite nebrige i neznanja u Hrvatskoj je velik dio takve kulturne baštine uništen i nepovratno izgubljen. Stari instrumenti nerijetko su smatrani i „kočnicom” glazbenog razvoja, i ne samo da ih nije bilo isplativo održavati i popravljati nego ih je bilo nužno nadomjestiti onim modernijima i „savršenijima”. Vredniji primjerci često su ostajali u privatnom vlasništvu. Oni koji se danas čuvaju u muzejima onamo su nerijetko dospjeli „slučajno”, a ne kao rezultat sustavnog prikupljanja. Stoga nije neobično da se u fundusima hrvatskih muzeja čuva razmjerno skroman broj glazbenih instrumenata.

U Muzeju grada Iloka (MGI; u nastavku Muzej), koji se tijekom Domovinskoga rata nalazio na okupiranom području, stanje je bilo još složenije. Od listopada 1991. do rujna 1997. sjedište Muzeja bilo je u Muzejskome dokumentacijskom centru u Zagrebu, dok je cjelokupni muzejski fundus ostao u Iloku.¹ Premda je zastupljenost glazbala u Muzeju grada Iloka nevelika, oni su zanimljive karike u istraživanju glazbenog života grada, što će ovaj rad nastojati rasvijetliti. Instrumenti su pregledani pri posjetu Muzeju u kolovozu 2018. i srpnju 2020. Na temelju polaznih indikacija iz Muzeja², poduzeta su daljnja istraživanja te su postojeći podatci iz predmetnih kartica dopunjeni novim spoznajama.

O glazbenim instrumentima iz fundusa Muzeja grada Iloka

U fundusu Muzeja grada Iloka čuva se devet glazbenih instrumenata: četiri puhača (poprečna flauta, dvojnica, okarina, velika sopela), tri žičana (citra, cimbali, gitara) te dva klavira kao predstavnici skupine instrumenata s tipkama. Svi su puhači instrumenti drveni; među njih se zbog tehnike sviranja ubraja i okarina premda je izrađena od terakote (pečene gline). Poprečna flauta, dvojnica i okarina pripadaju instrumentima tipa flaute, u koju se ubrajaju, primjerice, i blok-flauta, *piccolo* ili

Panova frula. To znači da imaju usnik u koji se upuhuje zrak. Velika sopela ubraja se među glazbala s dvostrukim jezičcem, kao npr. i oboa ili fagot (puhači instrumenti s jednostrukim jezičcem su npr. klarinet ili gajde). Na citri i gitari zvuk se proizvodi trzanjem žica prstima ili trzalicom, a na cimbalu on nastaje udaranjem palica po žicama. Na klaviru se pritiskanjem tipki pokreću poluge s batićima, koji udarcima o žice proizvode zvuk.

Poprečna flauta i klaviri dijelom su Kulturno-povijesnog odjela (Tehnička zbirka i Zbirka građanskog namještaja), a dvojnica, okarina, sopela, citra, cimbali i gitara pripadaju Etnografskom odjelu (Zbirka narodne umjetnosti). Cimbali je, zapravo, izložen u stalnom postavu *Etnografija*. Ostali su primjerci pohranjeni u muzejskim čuvanicama. U nastavku slijedi opis instrumenata prema vrstama, a unutar iste vrste navodimo ih kronološki.

Poprečna flauta (sl.1.)

Duga je 71,5 cm, a izrađena je od ebanovine s prstenastim metalnim obručima. Sastoji se od tri dijela: glave, tijela i noge. Na tijelu i nozi vidljivi su produženi dijelovi mehanizma za zatvaranje poklopaca. Vjerojatno je izrađena početkom 20. stoljeća. Nema signaturu na temelju koje bi se moglo zaključiti o majstoru ili radionici iz koje potječe. Prema izgledu i gradbeno-oblikovnim elementima, moglo bi se pretpostaviti da je nastala na području današnje Češke ili Austrije. Čuva se u crnoj drvenoj kutiji koja je s unutrašnje strane prevučena tamnocrvenim plišem. Iako je kutija dosta oštećena, flauta je relativno dobro očuvana. Nabavio ju je 2015. iločki povjesničar Mato Batorović (1947.), djelatnik Muzeja grada Iloka od 1969. te v. d. ravnatelja od 1997. do umirovljenja 2006. godine.³

Dvojnica (sl.2.)

Riječ je o dvocijevnoj narodnoj pastirskoj svirali, a rasprostranjena je po cijeloj Hrvatskoj.

Kao što je uobičajeno, ove su dvojnice izrađene od jednog komada drva. Dugačke su 32 cm i bogato urešene geometrijskim ukrasima. Gornji im je dio spojen, a na donjem su dijelu dvije svirale. Na njima se sviralo

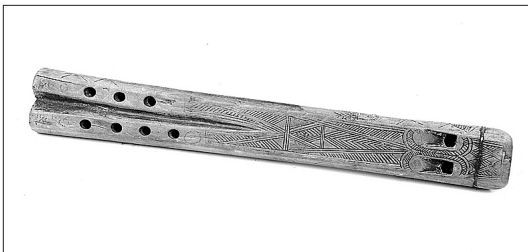
¹ Mato Batorović, „Muzej grada Iloka: historijat i rad u progonstvu”, *Informatica Museologica* 23, 1/4 (1993): 81-82; Mato Batorović, „Sabiranje grade za Muzej grada Iloka u progonstvu”, *Informatica Museologica* 27, 1/2 (1997): 32-33; Muzej grada Iloka, „O nama”, <https://www.mgi.hr/?page=0-nama> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

² Zahvaljujem kustoscu Marku Kevi, voditelju Kulturno-povijesnog odjela Muzeja grada Iloka, na ustupanju predmetnih kartica i fotografija instrumenata, kao i na pomoći i susretljivosti tijekom istraživanja.

³ Muzejski dokumentacijski centar, „Personalni arhiv zaslužnih muzealaca: Mato Batorović”, <https://mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/arhiv/personalni-arhiv-zasluznih-muzealaca/Batorovi%C4%87-Mato,98.html> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

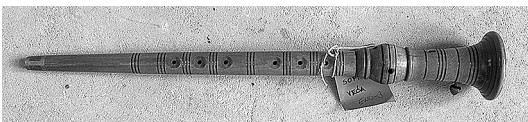
sl.1. Poprečna flauta (MGI-8288), Tehnička zbirka Kulturno-povijesnog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.2. Dvojnice (MGI-3458), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.3. Velika sopela (MGI-3443), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.4. Okarina (MGI-3459), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

istodobno, zbog čega je svirka na dvojnica uvijek dvoglasna, najčešće u paralelnim tercama. U Hrvatskoj dvojnice gotovo redovito na desnoj strani imaju četiri do pet rupica za prebiranje, a na lijevoj tri do četiri. U Srbiji takve svirale imaju obrnuti raspored rupica, dakle na lijevoj ih je strani više, a na desnoj manje. S obzirom na to da su na ovom primjerku na lijevoj svirali četiri rupice, a na desnoj tri, možemo pretpostaviti da je nastao pod utjecajem susjednog područja. Prema podacima iz Muzeja, izrađene su na području Iloka.

Velika sopela (sl.3.)

Sopela ili roženice tradicijski su puhaći instrument tipa oboe, rasprostranjen u Istri, Hrvatskom primorju i na otocima. Izrađuju se u dvjema veličinama i najčešće se sviraju (*sopu*) u paru. Jedan sopac *sope* na veliku (debelu) sopelu, koja je u ovome primjerku duga 56 cm. Drugi sopac *sope* na malu (tanku) sopelu, dugu od 40 do 48 cm. Instrument se sastoji od piska izrađenoga

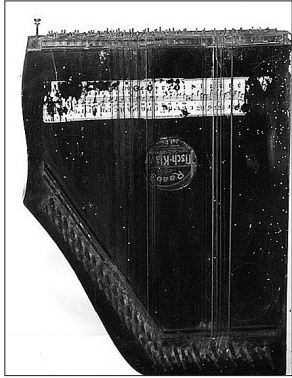
od trske (na ovom instrumentu nedostaje), špuleta (valjkastog dijela u koji se umeće pisak), prebiraljke (velika sopela ima šest rupica, a mala šest ili sedam) te od krila (završnog dijela).

Ova sopela nosi signaturu „KUD Matko Laginja / Klana / IR 1982”. Muzeju ju je darovalo Kulturno-umjetničko društvo „Matko Laginja” iz Svetog Lovreča pokraj Poreča, osnovano 1952. godine. Općina Klana, smještena 18 kilometara sjeverno od Rijeke, rodno je mjesto preporoditelja Matka Laginje (1852. – 1930.).

Okarina (sl.4.)

Okarina je puhaći instrument izduženoga jajolikog oblika. Izrađuje se u različitim veličinama od terakote ili porculana. Signatura „A. Mignani / Budrio” na ovom instrumentu iz našeg fundusa otkriva da je to glazbalo nastalo u Budriju, gradiću u blizini Bologne, u radionici Arriga Mignanija (1918. – 1997.). On je okarine počeo izrađivati 1963. te je bio aktivan sve do 1988. godine. Pečat iznad usnika upućuje na to da je, kao dio masovne proizvodnje, ta okarina nastala između 1970. i 1988. Dimenzije su joj 19,5 × 8 × 5 cm. Ima deset rupica za deset prstiju. Na gornjoj su strani četiri rupice za desnu i četiri

sl.5. Citra (MGI-3442), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.6. Cimbala (MGI-3441), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.7. Gitara (MGI-3460), Zbirka narodne umjetnosti Etnografskog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

rupice za lijevu ruku. Na donjoj su strani dvije rupice za palčeve te rupa glasnica. Najnoviji je datuma i nabolje očuvani instrument u Muzeju. Kao i poprečnu flautu, 2000. darovao nam ju je Mato Batorović. Tko je na njoj svirao, međutim, ni ovaj put nije poznato.

Citra (sl.5.)

Ovakva citra inače izgleda kao mali klavir koji ima stilizirani poklopac nad klavijaturom i poklopac nad instrumentom u obliku krila, no na ovom primjerku oba poklopca nedostaju. Dimenzije citre su 49 × 35 × 3 cm. Izrađena je od crno obojenoga politiranog drva. Uz gornji i lijevi bočni rub glasnjače nalaze se 62 vijka za napinjanje i ugađanje žica. Uz suprotni rub glasnjače upisane su note i ljestvica prema kojima se učilo svirati. Citra se pri sviranju stavljala na stol, a bila je pogodna kao pripremno glazbalo za učenje klavira. U zvučnom otvoru na glasnjači nalazi se naljepnica s natpisom „Raab's Tisch-Klavier / zum Selbsterlernen / gesetzl. geschützt / Jul. Raab / Wien, XVI. Wattgasse 18", što otkriva da je taj „stolni klavir / za samoučenje / zakonom zaštićen" početkom 20. stoljeća u Beču i da ga je izradio Julius Raab. U vrlo je lošem stanju. Korpus je necjelovit, vijci su korodirali, a žice nedostaju. Citre su se, zahvaljujući kulturnom utjecaju Beča, krajem 19. i početkom 20. stoljeća ubrajale među najpopularnije instrumente kućnog muziciranja diljem Hrvatske. O tome svjedoči i više od 50 citri koje su čuvaju u fondovima hrvatskih muzeja.

Cimbala (sl.6.)

Kao narodni instrument cimbal je rasprostranjen u Mađarskoj (uključujući i romske glazbenike) te u

Rumunjskoj, dok ga u Hrvatskoj nalazimo u Podravini, Međimurju i Hrvatskom zagorju.

U umjetničkoj glazbi njime su se koristili, među ostalima, mađarski skladatelji Franz Listz, Zoltan Kodály i Béla Bartók. Dimenzije ovog cimbal su 140 × 76 × 74 cm. Sastoji se od drvene rezonantne kutije trapezoidnoga oblika koja je postavljena na četiri tokarene noge. Preko nje su napete metalne žice (ukupno 124) ugođene po skupinama. Žice su od korpusa odignute dvama mostovima. Ovaj je cimbal u Budimpešti početkom 20. stoljeća izradio Vencel József Schunda (1845. – 1923.), mađarski graditelj češkog podrijetla. U njegovoj tvornici, koja je imala 45 zaposlenih, izrađivali su se različiti instrumenti, u najvećem broju cimballi. Od 1872. do 1906. proizvedeno je 10 000 cimballa, a do 1931. njih čak 30 000. Schunda je bio posvećen usavršavanju upravo toga glazbala, a najveći uspjeh postigao je 1874., kada je sagradio prvi pedalni cimbal.⁴

Primjerak u iločkome muzeju također je pedalni cimbal, čija je pedala smještena na centralno ovješenoj liri. Njome su se aktivirale prigušnice za žice. U dosta je lošem stanju. Glasnjača je napukla, mostovi su izvučeni iz krajeva, a metalni su dijelovi korodirali.

Gitara (sl.7.)

Dimenzije ove gitare su 97 × 37 × 9 cm. Glasnjača joj je izrađena od smrekovine, a obod i dno od javorovine. Lakirana je prozirnim lakom. Zvučni otvor na glasnjači i rub korpusa ukrašeni su šarenom viticom. Nema signaturu na temelju koje bismo mogli saznati ime njezina graditelja. Prema podatcima iz Muzeja, nastala je oko 1930. na području tadašnje Kraljevine Jugoslavije. U dosta je lošem stanju. Glasnjača je na lijevoj strani napuknuta, a na desnoj se odvojila od oboda. Na donjem je dijelu naknadno umetnuta letvica. Potječe iz ostavštine Mirka i Ladislave Momirović. Mirko i njegov otac Konstantin ostavili su dubok trag u kulturnome i društvenom životu Iloka.⁵

Konstantin Momirović (1875. – 1916.) pučku je školu pohađao u Iloku, a gimnaziju u Osijeku. Studij prava upisao je 1894. u Zagrebu. Iskazujući nezadovoljstvo prema politici bana Khuena Héderváryja, 1895. sudjelovao je u događajima koji su doveli do spaljivanja mađarske zastave. Zbog toga je isključen sa Zagrebačkog sveučilišta te je od 1896. studirao u Beču. U Vukovaru je 1901. položio ispit za poreznog službenika.⁶ Aktivno je sudjelovao u radu različitih iločkih građanskih društava. Bio je jedan od utemeljitelja Lovačkog doma 1901., dok je 1906. izabran za tajnika Dobrovoljnoga vatrogasnog društva. Od 1906. do 1909. bio je prvi predsjednik Hrvatskog sokola u Iloku.⁷ Bio je i član „Tikvare", privatnoga zabavnog društva unutar kojega su se početkom 20. stoljeća okupljali istaknuti iločani. U društvu je pjevao i pjesmom pozivao druge da mu se pridruže, a rado je svirao flautu i obou.⁸

⁴ Emse Duka-Zólyomi, „Schunda, Vencel József (Wenzel Josef)", u: *Österreichisches Biographisches Lexikon*, <https://biographien.ac.at/ID-0.3049456-1> (pristupljeno 23. listopada 2023.); Christian Fastl, „Schunda, Familie", u: *Oesterreichisches Musiklexikon Online*, <https://dx.doi.org/10.1553/0x0001e1d0> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

⁵ Njima u čast u Muzeju grada Iloka od 22. prosinca 2017. do 19. ožujka 2018. priređena je izložba *Obitelj Momirović: Konstantin i Mirko* autorice Ružice Černi. Usporediti: Ružica Černi, *Povijesno-dokumentarna izložba Zavičajne osobe grada Iloka: obitelj Momirović: Konstantin i Mirko* (Ilok: Muzej grada Iloka, 2017).

⁶ Isto, 8-18.

⁷ Isto, 20-25.

⁸ Isto, 39-42.

Mirko Momirović (1902. – 1972.) pučku je školu također pohađao u Iloku, a gimnaziju u Osijeku. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završio je studij povijesti i zemljopisa. Kao nastavnik tih predmeta predavao je u gimnazijama i osnovnim školama u Vinkovcima, Karlovcu, Vukovaru i Iloku.⁹ S prijateljima i učenicima rado je odlazio na izlete, s kojih je obitelji često slao razglednice, a koristio se i fotoaparatom. Tako se u Zbirci fotografija Kulturno-povijesnog odjela Muzeja grada Iloka čuva fotografija (PFO-FOT-794) iz 1936. koja prikazuje Mirka s prijateljima na izletu dok pjeva i svira upravo na ovoj gitari.¹⁰ Je li i već spomenuta flauta možda pripadala obitelji Momirović, točnije Konstantinu Momiroviću koji je svirao taj instrument i u vrijeme njezina nastanka bio društveno najaktivniji, ipak nije moguće pouzdano odgovoriti.

Klavir (sl.8.)

Ovaj klavir, dimenzija 140 × 150 × 90 cm, izrađen je od masivnog drva i obložen je furnirom od orahovine. Ima dva poklopca: manji nad klavijaturom te veći, koji se rasklapa na dva dijela, nad ostatkom instrumenta. Stoji na tri masivne poligonalne noge. Odlikuje se metalnom konstrukcijom sa željeznim okvirom, križanim žicama i bečkom mehanikom. Na centralno ovješenoj liri, koja je na ovom klaviru odvojena od instrumenta, nalaze se dvije pedale. Stalak za note izrezbaren je biljnim uzorcima i liricom u sredini. Prema izgledu, gradbeno-oblikovnim elementima i opsegu klavijature od sedam oktava može se pretpostaviti da je nastao početkom 20. stoljeća. U Beču ga je izradio Franz Oeser („Franz Oeser / Wien“), graditelj koji je djelovao od 1877. do 1929. te je

imao carski i kraljevski privilegij. Sudjelovao je na međunarodnim izložbama u Parizu 1878., Beču 1880. i 1888. te u Melbourneu 1881. godine.¹¹ Jedan Oeserov klavir iz istog razdoblja i gotovo jednakih karakteristika (20 cm je dulji) čuva se u Tehničkoj zbirci Povijesnog odjela Gradskog muzeja Vinkovci.

Klavir (sl.9.)

Ovaj je klavir nastao u radionici Gebrüder Stingl, koju su u Beču 1887. osnovala braća Wilhelm (1860. – 1908.), Ignaz (1861. – 1915.) i Gustav Stingl (1868. – 1906.). Od 1900. radionica je imala privilegij carske i kraljevske radionice klavira, a kasnije i status srpskoga, bugarskoga i perzijskoga dvorskog dobavljača klavira. Do Prvoga svjetskog rata razvila se u najveću radionicu za izradu klavira u Austro-Ugarskoj Monarhiji, s gotovo četiri stotine zaposlenih. Međutim, slom Monarhije negativno se odrazio i na njezino poslovanje; 1922. pretvorena je u dioničko društvo, a 1935. preuzela ju je tvornica Lauberger & Gloss.¹² Dimenzije ovog klavira su 143,5 × 139,5

sl.8. Klavir (MGI-29100), Zbirka građanskog namještaja Kulturno-povijesnog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

sl.9. Klavir (MGI-29099), Zbirka građanskog namještaja Kulturno-povijesnog odjela Muzeja grada Iloka. Fotografirao Marko Kevo.

⁹ Isto, 58.

¹⁰ Isto, 65 i 121.

¹¹ Jan Großbach, *Atlas der Pianonummern*, 9. izd. (Frankfurt am Main: Verlag Erwin Bochinsky, 1999), 219.

¹² Alexander Rausch, „Stingl, Familie“, u: *Oesterreichisches Musiklexikon Online*, <https://dx.doi.org/10.1553/oxo001e385> (pristupljeno 23. listopada 2023.); Stingl Klaviere, „Über uns“, <https://www.stingl-klavier.at/index.php/ueber-uns> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

sl.10. Klavir W. Giřikowskog u dvorcu Eltz u Vukovaru. Fotografirao Nino Vranić 1973., tijekom projekta evidentiranja orgulja u Hrvatskoj pod vodstvom Ladislava Šabana.

x 90 cm. Kao i prethodni klavir, odlikuje se metalnom konstrukcijom sa željeznim okvirom, križanim žicama i bečkom mehanikom. S njime dijeli i vrijeme nastanka. Konstruktivno-tehnički, ali i funkcionalni elementi klavira teško su oštećeni i necjeloviti. Na instrumentu je svirao Ivica Hodolić (1939. – 2022.), kapelnik limene glazbe Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Ilok od 1974. do okupacije grada 1991. godine.¹³ Limena je glazba bila sastavnim dijelom Društva od osnutka 1873., ali nakon Domovinskog rata nije obnovljena.¹⁴ Na njezinu repertoaru bile su koračnice, plesovi i operni ulomci.

Za vrijeme Domovinskoga rata klavir se nalazio u vatrogasnom domu u Iloku. Spomenimo da se tijekom 20. stoljeća klavir svirao u iločkim obiteljima kao što su Bredel, Manz, Šamšalović, Momirović, Matković, Toperić i Šišaković, o čemu svjedoče knjige s temom glazbe i muzikalija u Muzeju grada Iloka.¹⁵

Stradanja glazbenih instrumenata: sudbina klavira u dvorcu Eltz

Od 1944. do 1997. iz Muzeja grada Iloka ukradene su brojne umjetnine, među njima i neke od najvrjednijih slika kao što su *Poklonstvo kraljeva*, rad nepoznatog autora prema slici Paola Veronesea, te *Cvijeće u vazii* Pierrea Augustea Renoira, koje do danas nisu pronađene.¹⁶

Iako glazbeni instrumenti u iločkome muzeju nisu bili predmetom krađe (od čega ih je „spasila” njihova relativno mala umjetnička vrijednost), ne znači da je ta vrsta kulturne baštine za vrijeme Domovinskog rata bila pošteđena kulturocida.

U Gradskome muzeju Vukovar nalazi se klavir češkoga graditelja Wenzela Giřikowskog, nastao oko 1840. godine (sl.10.). Zbog bombardiranja dvorca Eltz 25. kolovoza 1991. klaviru su puknule noge i teško je oštećen.

Premda prije nije bio evidentiran kao dio muzejskog fundusa, nakon obnove dvorca 2011. postao je dijelom

stalne izložbe posvećene Domovinskom ratu (sl.11.). Na izložbi je predstavljena muzejska građa i ostali inventar onako kako su zatečeni nakon agresije na Vukovar.¹⁷

Dva klavira – jedan iz radionice Franza Oesera (u Baroknoj dvorani), a drugi rad japanske tvornice Yamaha (u Mramornoj dvorani) – nove su donacije pristigle u Muzej nakon obnove dvorca te se koriste za koncerte koji se ondje priređuju.¹⁸

Zaključna razmatranja. Iako glazbeni instrumenti u Muzeju grada Iloka nisu ni odveć stari ni rijetki, konkretni su svjedoci zastupljenosti i važnosti glazbe u životu stanovnika Iloka. Svojim podrijetlom upućuju na uključenost iločkih izvora u srednjoeuropski kulturni krug (klaviri, flauta, citra, cimbal), kao i na razvijene aktivnosti na domaćem području (dvojnice, sopela). Međusobno raznovrsni, danas su ti instrumenti zapravo glazbeni fragmenti kojima bismo – za stvaranje cjelovit(ij) glazbene slike Iloka – trebali pridodati podatke o glazbenicima, repertoaru i recepciji vezanima za njih. Nažalost, od tih podataka poznato nam je samo to da je na gitari svirao istaknuti zavičajnik Mirko Momirović, a na klaviru *Stingl* kapelnik Ivica Hodolić. Očuvanost tih instrumenata dosta je slaba, no njihov broj – pogotovo ako imamo na umu veličinu Iloka i ratne strahote koje je pretrpio – i nije tako malen.

Do sada prikupljeni glazbeni instrumenti u Muzeju grada Iloka svakako su poticaj za nabavu novih akvizicija, po mogućnosti u malo boljem stanju. To se podjednako odnosi na povećanje broja već postojećih vrsta instrumenata, kao i na nabavu onih kojih u fundusu još nema, poput tambura (u sklopu „Hrvatskog sokola” u Iloku je još 1910. osnovana tamburaška sekcija; unutar Kulturno-umjetničkog društva „Julije Benešić”, osnovanoga 1971., djeluje tamburaški orkestar), gudaćih ili limenih puhaćih instrumenata (već spomenuta limena glazba DVD-a Ilok djelovala je od 1873.; sokolska fanfara, odnosno limena glazba „Hrvatskog sokola” osnovana je 1925.). Glazbeni instrumenti ne pripadaju samo prošlosti, nego svojim postojanjem povezuju minula vremena sa sadašnjima. Čuvati nasljeđe naša je obveza u sadašnjosti, ali i zalog za budućnost. Za takva će nastojanja, nadam se, ovaj prilog biti barem jedan mali poticaj.

LITERATURA

1. Batorović, Mato. „Muzej grada Iloka: historijat i rad u progonoštvu”. *Informatica Museologica* 23, 1/4 (1993): 81-2. Batorović, Mato. „Sabiranje građe za Muzej grada Iloka u progonoštvu”. *Informatica Museologica* 27, 1/2 (1997): 32-33.
3. Černi, Ružica. *Povijesno-dokumentarna izložba Zavičajne osobe grada Iloka: obitelj Momirović: Konstantin i Mirko*. Ilok: Muzej grada Iloka, 2017.
4. Černi, Ružica. *Zavičajne osobe grada Iloka: kulturno zabavni život u Iloku: Mijo Blažek – glazbenik i prosvjetni djelatnik*. Ilok: Muzej grada Iloka, 2015.
5. Großbach, Jan. *Atlas der Pianonummern*, 9. izd. Frankfurt am Main: Verlag Erwin Bochinsky, 1999.

13 Marko Kevo, *150 ti je godina tek: Dobrovoljno vatrogasno društvo Ilok 1873. – 2023.* (Ilok: Muzej grada Iloka, 2023), 65-66 i 74.

14 Isto, 18.

15 Ružica Černi, *Zavičajne osobe grada Iloka: kulturno zabavni život u Iloku: Mijo Blažek – glazbenik i prosvjetni djelatnik* (Ilok: Muzej grada Iloka, 2015), 128.

16 Andrea Rimpf, *Ukradena baština* (Ilok: Muzej grada Iloka 2018): 19-20 i 31.

17 Gradski muzej Vukovar, „Stalni postav: Barbarsko rušenje grada u Domovinskom ratu”, <http://www.muzej-vukovar.hr/O%20muzeju/Stalni%20postav> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

18 Zahvaljujem Toniju Roci, kustosu Kulturno-povijesne zbirke Gradskog muzeja Vukovar, na podacima o novim donacijama.

sl.11. Klavir W. Giřikowskog u Gradscome muzeju Vukovar, kao dio stalne izlozbe *Barbarsko rušenje grada u Domovinskom ratu*. Fotografirao Toni Roca.

6. Kevo, Marko. *150 ti je godina tek: Dobrovoljno vatrogasno društvo Ilok 1873. – 2023*. Ilok: Muzej grada Iloka, 2023.

7. Rimpf, Andrea. *Ukradena baština*. Ilok: Muzej grada Iloka 2018.

MREŽNI IZVORI

1. Duka-Zólyomi, Emse. „Schunda, Vencel József (Wenzel Josef)”. U: *Österreichisches Biographisches Lexikon*. <https://biographien.ac.at/ID-o.3049456-1> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

2. Fastl, Christian. „Schunda, Familie”. U: *Oesterreichisches Musiklexikon Online*. <https://dx.doi.org/10.1553/oxo001e1do> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

3. Gradski muzej Vukovar. „Stalni postav: Barbarsko rušenje grada u Domovinskom ratu”. <http://www.muzej-vukovar.hr/O%20muzeju/Stalni%20postav> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

4. Muzej grada Iloka. „O nama”. <https://www.mgi.hr/?page=o-nama> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

5. Muzejski dokumentacijski centar. „Personalni arhiv zaslužnih muzealaca: Mato Batorović”. <https://mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/arhiv/personalni-arhiv-zasluznih-muzealaca/Batorovi%C4%87-Mato,98.html> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

6. Rausch, Alexander. „Stingl, Familie”. U: *Oesterreichisches Musiklexikon Online*. <https://dx.doi.org/10.1553/oxo001e385> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

7. Stingl Klaviere. „Über uns”. <https://www.stingl-klavier.at/index.php/ueber-uns> (pristupljeno 23. listopada 2023.).

Priljeno: 6. studenoga 2023.

MUSICAL INSTRUMENTS IN THE HOLDINGS OF ILOK MUNICIPAL MUSEUM

At the time they were actually being used, the musical instruments kept today in museums were among the chief preconditions for music-making. From the standpoint of musicology they can be considered among the key primary sources in the study of historical music material of a given area. Unfortunately, by the conjunction of historical circumstances, the two world wars and the Homeland War, a certain lack of concern and sheer ignorance, in Croatia a large part of this heritage was destroyed and lost irretrievably.

In the holdings of Ilok Municipal Museum nine musical instrument are kept: four woodwind instruments (a transverse flute, ocarina, double pipe, large sopila), three stringed instruments (a zither, cimbalon and a guitar) and two pianos, representing instruments with keys.

They came into being from the early 20th century up to 1988 at the latest, and with their origins they indicate the involvement of Ilok sources in the Central European cultural circle (main influences coming from Vienna and Budapest) and also the developed activities that existed in the local area. Although they are not particularly old or rare, and some of them are fairly damaged, they are concrete witnesses to the presence and importance of music in the life of the inhabitants of Ilok. In this work they are examined for the first time in musicological and culturological contexts.